

УДК 338.43

Будякова О.Ю., к.е.н., доцент,
Київський національний університет технологій та дизайну

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В ПЕРСПЕКТИВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА БІОЕКОНОМІЧНИХ ЗАСАДАХ

В умовах реалізації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом політика та стратегія об'єднаної Європи має бути орієнтиром у розробці та застосуванні заходів щодо розбудови національної інноваційної екосистеми України. Україна як країна-кандидат в члени Європейського Союзу, яка потерпає від військової агресії, має використати поточну ситуацію для прискорення трансформації економіки, що відповідає концепції та принципам сталого розвитку. Для подолання економічної кризи, спричиненої падінням економіки за останні десятиріччя та військовим вторгненням росії, для повоєнного відновлення України потрібні формування та розвиток нової моделі сталої біоекономіки, залучення інвестицій та створення інноваційної екосистеми [1].

Біоекономічна політика побудована на всіх аспектах сталого розвитку. Концепція сталої циркулярної біоекономіки може запропонувати нову модель інклюзивного зростання, засновану на ефективному використанні людського капіталу. Отже, стала біоекономіка пропонує нове бачення того, як біоіндустрія може розвиватись на принципах екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG) [2].

Перспективи трансформації економіки України на біоекономічних засадах передбачають досягнення цілей біоекономіки: забезпечення продовольчої та харчової безпеки; стале управління природними екосистемами; зменшення залежності від невідновлюваних ресурсів; підвищення конкурентоспроможності та створення робочих місць для підтримки інклюзивного зростання; пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація до них для підвищення стійкості продовольчих систем [3].

Сучасна глобальна фінансово-економічна криза підтвердила недосконалість традиційної ринкової моделі і в контексті впливу господарської діяльності на екосистеми, а також позначила цілий ряд проблем фінансування природоохоронних заходів, від вирішення яких багато в чому залежить еколого-економічна безпека українського суспільства. Постає проблема пошуку альтернативних методів управління екосистемами, а також механізмів фінансування збереження та відновлення їх функцій [4].

Передумовами раціонального використання екологічних ресурсів у відповідності до їх визначеної оцінки має стати дослідження спектру вигід (ефектів) і витрат на експлуатацію конкретного об'єкту аналізу. На підставі збалансованого урахування ефектів та витрат на їх реалізацію, запропоновано обчислювати інтегральний показник екологічних ресурсів, що представляє собою різницю суми між економічним та екологічним результатом (у грошовому вираженні) і витрат на використання екологічної сировини [5].

$$M_{en}^{ih} = \sum (R_{en}^{pec,t} + R_{en}^{соц,t} + R_{en}^{екосис,t} - B_{en}^{pec,t} - B_{en}^{соц,t} - B_{en}^{екосис,t}) \cdot (1 + h)^{t-T} \quad (1)$$

де M_{en}^{ih} – інтегральний показник екологічних ресурсів за період часу T, грош. од.;

$R_{en}^{pec,t}$ – ресурсний результат у t-му році, грош. од.;

$R_{en}^{соц,t}$ – соціальний результат у t-му році, грош. од.;

$R_{en}^{екосис,t}$ – екосистемний результат у t-му році, грош. од.;

$B_{en}^{pec,t}$ – витрати на отримання ресурсного результату у t-му році, грош. од.;

$B_{en}^{соц,t}$ - витрати на отримання соціального результату у t-му році, грош. од.;

$B_{en}^{екосисc,t}$ - витрати на отримання екосистемного результату у t-му році, грош. од.;

h – ставка дисконтування;

T – період виникнення системного ефекту від використання екологічних ресурсів, р.

Якщо $M_{en}^{ih} > 0$, то результати від використання екологічних ресурсів перевищують витрати, тобто екосистемний ефект буде позитивним (додатним). Якщо $M_{en}^{ih} < 0$, то витрати перевищують результат, що свідчить про негативний (від’ємний) екосистемний ефект (збиток). І якщо $M_{en}^{ih} = 0$, позитивний екосистемний ефект не отримується, а отримані результати від експлуатації екологічних ресурсів дорівнюють витратам [5].

Отже, перспективи трансформації економіки України на біоекономічних засадах обумовлюють впровадження ресурсоефективних моделей господарювання, які передбачають високий рівень економічної, соціальної та екологічної безпеки, що сприяє досягненню цілей КСВ та Цілей сталого розвитку. Для оцінки наслідків впровадження біоекономіки слід враховувати економічні, соціальні та екологічні показники.

Дослідження проведено за підтримки Європейського Союзу в рамках проекту Жана Моне [номер гранту ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH, 101127252 – «Промовання європейських навичок та підходів до сталої біоекономіки в умовах сучасних викликів в Україні» (PESAB)].

«Фінансується Європейським Союзом. Проте висловлені погляди та думки належать лише авторам і не обов’язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні орган, що надає гранти, не можуть нести за них відповідальності».

This research has been conducted with the support of the European Union within Jean Monnet project [grant number ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH, 101127252 – “Promoting of European skills and approaches for sustainable bioeconomy in the conditions of Ukrainian acute challenges” (PESAB)].

“Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them”.

Список використаних джерел:

1. Будякова О.Ю. Екосистемний підхід до дослідження біоекономіки. Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників Ювілейної XX Міжнародної науково-практичної конференції (22–23 лютого 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. К. Юр’євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2024. С. 141-146.

2. Будякова О.Ю., Конченко Д. Р. Сучасні тенденції визначення принципів ESG у корпоративному сталому розвитку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2024. № 60. С. 4-11. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-60-1>

3. Будякова О. Ю. Біоекономіка як перспективне вирішення проблеми зміни клімату. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. № 10. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13924099>

4. Мішенін, Є.В., Олійник Н.В. Розвиток ринку екосистемних послуг як напрямок посткризового зростання економіки України. *Механізм регулювання економіки*. 2010. №3, Т.3. С.104-116. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/8081>

5. Штик Ю. Формування та розвиток ринку екосистемних послуг в Україні. *Економічний простір*. 2022. (180). С. 159-162.